

IN DE LANDBOUW SNIJDT HET MES AAN TWEE KANTEN: CO₂-VASTLEGGING IS GOED VOOR BODEM EN KLIMAAT

Koolstofopslag in landbouwbodems krijgt steeds meer aandacht in de klimaatdiscussie. De boer werkt aan bodemkwaliteit en slaat tegelijkertijd CO₂ op. Drie boeren nemen nu koolstofvastleggende maatregelen waar de Biobeurs een vergoeding tegenover stelt (zie pagina 8). In drie artikelen spreken we met de drie deelnemende boeren. In deze editie met varkenshouders Jeroen en Nieske Neimeijer.

TEKST & FOTO'S | NIELS HEINING

UNIEKE SAMENWERKING BOEREN EN BIOBEURS

Jeroen Neimeijer

Jeroen Neimeijer runt samen met zijn vrouw Nieske een biologisch varkensbedrijf in het Overijsselse Heino. De 210 zonnepanelen op het dak van de varkensschuur vallen meteen op en zorgen er voor dat het bedrijf in z'n eigen energiebehoefte kan voorzien. Ook op dierenwelzijnsgebied onderscheidt het varkensbedrijf zich. In 2014 won het de prijs voor mooiste modderpoel van Nederland en de zeugen lijken zich er nog steeds zeer goed te vermaken. Toch is een varkenshouder niet de meest voor de hand liggende partij voor koolstofopslag in de bodem. "Het is inderdaad best bijzonder om als varkenshouders zo intensief met de bodem bezig te zijn," beaamt Jeroen. "Maar we beheren wat grond en zijn op die percelen intensief met de bodem bezig. Om onze stallen heen beheren wij twee hectare kruidenrijk grasland en iets verderop nog eens dertien hectare grasklaver." De grasklaver verkoopt Neimeijer aan een biologische melkveehouder in de buurt. De focus op bodemgezondheid van de laatste jaren begint haar vruchten af te werpen. "Metingen laten zien dat we in drie jaar tijd van gemiddeld 3,9 naar 5 procent organische stof zijn gegaan. Het bodemleven zie je gewoon opleven, het waterbergend vermogen verbetert en de grasklaveropbrengst is super. Ik vind het heel mooi om met die samenwerking tussen bodem, bodemleven en plantgroei bezig te zijn."

"Ik hoop dat grote bedrijven dit ook gaan oppakken, dan wordt het echt interessant."

Hoe hebben Jeroen en Nieske die stijging in organische stof voor elkaar gekregen? "Het is een combinatie van verschillende factoren. 6,5 hectare is bij ons blijvend grasland. Door de diversiteit aan grassen, klavers en kruiden die dan vanzelf opkomen, heb je ook een grote diversiteit aan worteling." Cijfers laten ook zien dat blijvend grasland een van de beste manieren is om koolstof vast te leggen. Door niet te scheuren houd je een rijk bodemleven en een goede structuur, waardoor de afgestorven wortels in de bodem worden opgeslagen. Daarnaast laat Jeroen komend najaar de laatste snede achter op het land om ter plekke te composteren. "Daar voegen we regeneratieve micro-organismen aan toe om het organisch materiaal op de juiste manier te laten verteren."

Het toevoegen van schimmels en bacteriën komt vaker terug in Jeroens verhaal. Zo werkt hij ook met micro-organismen bij het behandelen van de vaste mest om die om te zetten tot bokashi. "Bij het maken van bokashi fermenteer je als het ware het organisch materiaal. Het is een anaeroob proces, waar geen zuurstof bij komt en daardoor kun je al het organisch materiaal behouden. Door een mengsel van aerobe en anaerobe bacteriën blijft het proces wel levend. Het organisch materiaal verrot zo ook niet, maar de mest rijpt. Ruik maar." De gefermenteerde varkensmest

6 Metingen laten zien dat we in 3 jaar tijd van gemiddeld 3,9 naar 5 procent organische stof zijn gegaan.

Nieske Neimeijer

BEDRIJFSGEGEVENS VARKENSBEDRIJF NEIMEIJER

Eigenaren: Jeroen en Nieske Neimeijer
 Areal: 15 ha, waarvan 2 ha huiskavel en 13 ha grasklaver op afstand.
 4 ha extra pachtgrond vanaf dit najaar
 Grondsoort: zand
 Veebestand: 72 zeugen en 600 vleesvarkens
 Afzet: via de Groene Weg en via eigen slagerij, webwinkel en winkel in Zwolle en een aantal andere verkooppunten

ruikt inderdaad als bosaarde. Naast de bokashi-hoop gemaakt van vaste mest, staat een bokashi gemaakt van bladerafval, verkregen bij de gemeente. “We kregen dit jaar 350 ton bladafval, dat zetten we op deze manier om tot een waardevolle meststof, die supervoeding is voor de bodem. Een groot voordeel van het stooien van bokashi is dat het tussen twee maaisnedes door kan, het is verteert voordat je weer moet maaien. Dit principe met micro-organismen past hij ook toe bij de drijfmest. Je ziet zelfs een paar dagen na het zodebemensten al nieuwe plantenwortels in de mestgleufjes groeien.”

Er zijn genoeg plannen voor de toekomst. Het met elkaar in verbinding brengen van het land en de varkenshouderij is een mooie uitdaging. Zo zouden ze graag de zeugen meer beweidingsruimte willen geven. “We hebben twee hectare huiskavel die hier geschikt voor is, maar er loopt een weg tussendoor. Een tunnel zou een oplossing zijn. Het lijkt ons ook heel mooi dat de mensen die langs komen fietsen, de varkens in de wei zien. Een ander voorbeeld van het integreren van grondgebruik en de varkenshouderij is de pacht van een nieuwe vier hectare vanaf dit najaar. “Het is nu een gangbaar aardappelperceel, waar we gerst op willen gaan telen. Met gerst kun je 20 procent van het rantsoen voor een varken invullen. Daarnaast is

gerst een diep wortelend gewas dat goed is voor bodemstructuur, voor de organische stofbalans en daardoor CO₂-vastlegging. Ondanks dat het financieel nog niet rendabel is om zelf voer te verbouwen, ziet Jeroen toch potentie. “Het kostenplaatje krijg je niet rond, maar ik vind het een belangrijke stap in het toewerken naar een kortere kringloop in de varkenshouderij. Op deze manier doen wij al wat ervaring op, voor als het straks echt deze kant op gaat.” Het verbouwen van biologisch gerst op een oud aardappelperceel is precies een initiatief waar de Biobeurs enthousiast van wordt. Het zorgt niet alleen voor een hoger koolstofgehalte in de bodem, maar helpt ook bij het sluiten van kringlopen. Jeroen hoopt dat meer bedrijven het voorbeeld van deze samenwerking zullen volgen: “Deze pilot met de Biobeurs is een mooie opstap om te laten zien dat het mogelijk is om lokaal CO₂-uitstoot te compenseren. Ik hoop dat grote bedrijven het ook gaan oppakken, dan wordt het echt interessant. Het zou mooi zijn om de uitdagingen die er liggen te delen en de verantwoordelijkheid niet enkel bij de boer te leggen. Als landbouwsector hebben we de potentie om heel veel CO₂ vast te leggen, wij willen wel!” ■

Niels Heining is projectleider bij Bionext

De samenwerking tussen de Biobeurs en lokale boeren is onderdeel van het project Carbon Farming en wordt mede mogelijk gemaakt door het INTERREG North Sea Region programma van de EU.